

วิเคราะห์บทบาทของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของคนไทย

Analyze the Role of the Ministry of Social Development and Human Security in
Improving the Quality of Thai People's Life

วรรณศา หารุคำจา

ธุรกิจส่วนตัว

wannisaspl131@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อบทบาทของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระทรวงภาคสังคมในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชนโดยรวมส่วนราชการด้านนโยบายและการปฏิบัติ เพื่อเป็นองค์การและกลไกด้านสังคมในการบรรลุนโยบายของรัฐบาลที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ให้มีการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิ ตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยบูรณาการแนวคิด ทิศทาง และการบริหารให้เป็นระบบจากภาคีทุกภาคส่วนและทุกระดับ บทบาทที่สำคัญคือพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพเต็มศักยภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างเสริมเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม พัฒนานโยบายความรู้ ชีตความสามารถ และระบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาสังคม จัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันและมีความมั่นคงในชีวิต

คำสำคัญ: บทบาทของกระทรวงการพัฒนาสังคม. การพัฒนาคุณภาพชีวิต

Abstract

This paper aims to study the role of the Ministry of Social Development and Human Security in improving the quality of life of Thais. Ministry of Social Development and Human Security The Ministry of Social Affairs is responsible for social development. Creating equality and equity in society. Promotion and development of quality and stability in life. Family and community institutions.

including government. policy and practice To be a social organization and mechanism to achieve government policies for all target groups. especially children. young women. the underprivileged. the disabled and the elderly. Have a stable life. To protect and protect the rights under the 1997 Constitution of Thailand by integrating the concept of direction and administration into the system from all sectors and all levels The important role is to develop people and society with full potential and immunity to change. Enhance the network from all sectors to contribute to the development of society. Knowledge Development Capabilities And social development management systems. Provide a welfare system suitable for the context of Thailand. To provide people with security and stability in life.

Keyword: the Role of the Ministry of Social Development. Quality of Thai People

บทนำ

จากกระแสพลวัตโลก พลวัตทางสังคมที่มีต่อประเทศไทย นับตั้งแต่เริ่มเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ได้สะท้อนให้เห็นว่าโลกกำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายรูปแบบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และได้ทวีความรุนแรงขึ้นจนกลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตสังคมทางการเมือง และวิกฤตสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเกิดประเด็นอุบัติใหม่ โดยเฉพาะการแย่งชิงทรัพยากร อันเนื่องมาจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น และความเป็นเมืองมีการขยายตัว ทำให้สถานการณ์การแย่งชิงทรัพยากรมีความรุนแรงขึ้นในระดับต่างๆ จนกระทั่งถึงในระดับโลก (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2558 : 5-2 – 5-3.)

ปัจจุบันโลกมีความไม่สมดุลของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในโลกที่มีอยู่อย่างจำกัด และความสับสนวุ่นวายนี้เกิดขึ้นในหลายมิติ เช่น ความสับสนวุ่นวายทางธรรมชาติ อาทิ น้ำท่วม ภัยแล้ง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิกฤตหนี้ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงในประเด็นอื่นๆ อีก เช่น เรื่องการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ซึ่งมีผลต่อเรื่องอำนาจ ทิศทางการพัฒนาประเทศ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ซึ่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนวัตกรรมช่วยให้นักวิทยาศาสตร์สามารถทำในสิ่งใหม่ๆ หรือทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กระแสพลวัตโลกที่สำคัญๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร การเปลี่ยนแปลงของโลกไปสู่การมีหลายขั้วอำนาจ และการพัฒนาที่เน้นให้เกิดความยั่งยืน ปัญหาสำคัญที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า อันเนื่องมาจากความอ่อนแอทางสังคม ผลพวงมาจากการความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนา

ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งความเปราะบางทางสังคมนั้น คือ ความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม แนวโน้มและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญต่างๆ เหล่านี้ เมื่อเลือกพิจารณาเฉพาะประเด็นที่ส่งผลกระทบในด้านสังคมต่อประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าสู่โลกแห่งความสุดโต่ง 2) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบประชากร 3) การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2558 : 5-5.) ปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อประเทศไทยควบคู่กันไปในมิติต่างๆ รวมถึงเรื่องการพัฒนาคนและสังคมของไทยอีกด้วย

ช่วงเวลาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยอยู่ในจุดที่เปราะบางที่สุด (Extremely Vulnerable Position) เป็นประเทศที่ต้องเผชิญกับภาวะ “วิกฤตซ้ำซาก” โดยประสบกับวิกฤตถึง 3 ครั้ง ได้แก่ 1) วิกฤตต้มยำกุ้ง (พ.ศ.2540) 2) วิกฤตทางการเมือง (พ.ศ.2551-2554) 3) วิกฤตมหาอุทกภัย (พ.ศ.2554) ยิ่งไปกว่านั้น ระดับความรุนแรงและความเสียหายได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การเผชิญวิกฤตซ้ำซากนี้ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาทางด้าน “เสถียรภาพ” ซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงปัญหาทางด้าน “ความยั่งยืน” และในขณะเดียวกัน การเผชิญกับความเสี่ยงทั้งระบบก็สะท้อนประเด็นปัญหาทางด้าน “ความมั่นคงปลอดภัย” ในทรัพย์สินและชีวิตของผู้คน (สุวิทย์ เมษินทรีย์. 2554 อ้างใน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2558 : 5-7.)

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการดูแลสังคมอย่างทั่วถึงและเพียงพอโดยรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนภายในประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักของการให้โอกาสที่เท่าเทียมกันกับทุกๆ คนในสังคม ความเป็นธรรมในการกระจายความมั่งคั่ง และความรับผิดชอบสาธารณะที่จะต้องเข้าไปดูแลบุคคลที่ขาดแคลนเพื่อให้มีปัจจัยขั้นต่ำในการดำรงชีวิตที่ดี จึงเป็นที่มาของคำว่า “รัฐสวัสดิการ” โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (Ministry of Social Development and Human Security) ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการไทยประเภทกระทรวง คอยทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ด้วยความเป็นธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณะ และสร้างความเสมอภาคในสังคม

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (Ministry of Social Development and Human Security) เป็นหน่วยงานราชการไทยประเภทกระทรวง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. ออนไลน์)

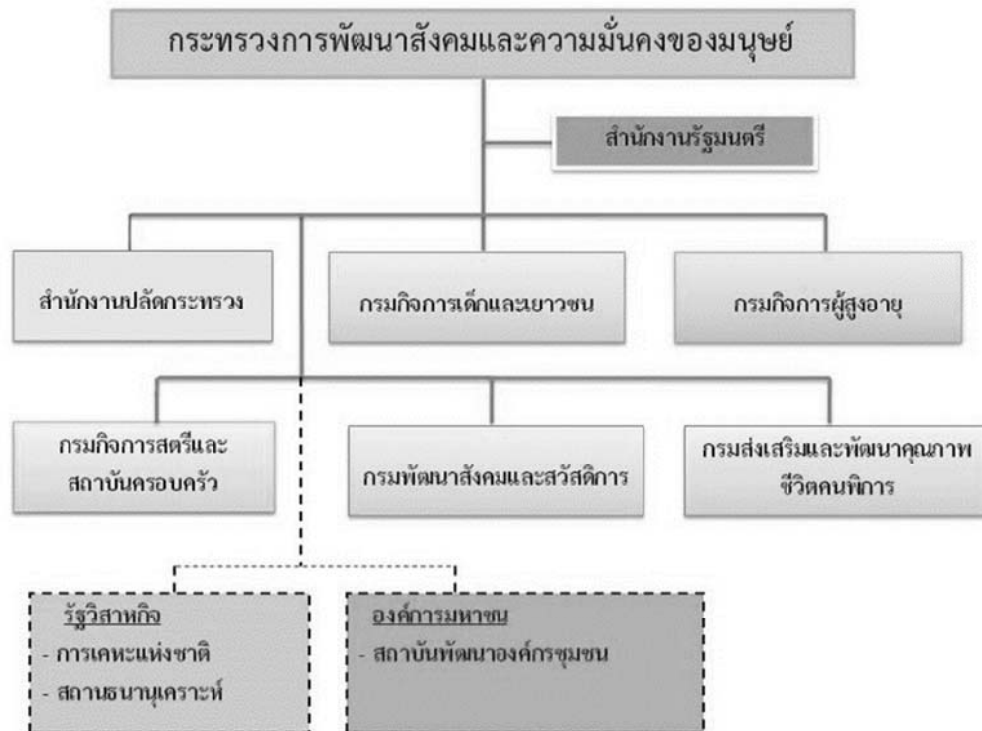
ประวัติของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ออนไลน์) เป็นกระทรวงที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง

ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกระทรวงภาคสังคมในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชนโดยรวมส่วนราชการด้านนโยบายและการปฏิบัติ ประกอบด้วย

- 1) กรมประชาสัมพันธ์ สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- 2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.)
- 3) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.)
- 4) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กองพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน
- 5) การเคหะแห่งชาติ (กคช.)
- 6) สังกัดกระทรวงมหาดไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)
- 7) สังกัดกระทรวงการคลัง

ทั้ง 7 ภาคส่วนนี้ เป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นองค์การและกลไกด้านสังคมในการบรรลุนโยบายของรัฐบาลที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ให้มีการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยบูรณาการแนวคิด ทิศทาง และการบริหารให้เป็นระบบจากภาคีทุกภาคส่วนและทุกระดับ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 ที่ได้กำหนดสวัสดิการขั้นพื้นฐานไว้ 7 ประการ คือ 1) สุขภาพอนามัย 2) การศึกษา 3) ที่อยู่อาศัย 4) การมีงานทำ การมีรายได้ 5) กระบวนการยุติธรรม 6) บริการทางสังคม 7) นันทนาการ โดยมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นหน่วยงานหลักเพื่อแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ในการพัฒนากลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ตลอดทุกช่วงวัยให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พร้อมกับการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชน ภาคเอกชน อาสาสมัครให้มีความเข้มแข็งและเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นภาคีในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว

โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ตาม พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558

แผนภูมิโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตาม
พ.ร.บ. (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.ออนไลน์)

วิสัยทัศน์และพันธกิจ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์
กระทรวงฯ พ.ศ.2560 – 2564 และกำหนดวิสัยทัศน์ คือ “กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ เป็นผู้นำด้านสังคมของไทยและอาเซียน มุ่งสู่คนอยู่ดีมีสุขในสังคมคุณภาพ” โดยกำหนด
พันธกิจหลัก 4 ด้าน (Thailand E-Government. ออนไลน์)ประกอบไปด้วย

- 1) พัฒนาคคนและสังคมให้มีคุณภาพเต็มตามศักยภาพและมีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลง
- 2) สร้างเสริมเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม
- 3) พัฒนาองค์ความรู้ ชีตความสามารถ และระบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาสังคม
- 4) จัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยเพื่อให้ประชาชนมี
หลักประกัน และมีความมั่นคงในชีวิต

ความหมายการพัฒนาสังคม

การพัฒนาสังคม (social development) คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ หรือตามแผนที่วางไว้ล่วงหน้า ส่วนประกอบของโครงสร้างที่สำคัญมีสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นองค์การสังคมและส่วนที่เป็นสถาบันสังคม ดังนั้น การพัฒนาสังคมจึงพัฒนาทั้งองค์การและสถาบันสังคม ทำให้ทั้งคนในองค์การสังคมและกฎระเบียบหรือวัฒนธรรมมีความเจริญก้าวหน้า (Taweesak Kunyochai.ออนไลน์) เป้าหมายการพัฒนาสังคม ตามที่สถาบันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 คือ การทำคนให้เก่ง ดี และมีความสุข ทำชุมชนหรือครอบครัวให้เข้มแข็ง ซึ่งหากการพัฒนาสามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ได้ การพัฒนาย่อมจะมีผลยั่งยืนมั่นคง

การดำเนินการพัฒนา โดยทั่วไปจะเริ่มด้วยการให้ชุมชนสร้างวิสัยทัศน์ของชุมชนขึ้น แล้ววางแผนการดำเนินการให้บรรลุวิสัยทัศน์ แล้วกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาโดยใช้กระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและวิจัยไปด้วย (PAR = Participatory Action Research) ซึ่งหมายความว่า นักพัฒนาดำเนินการพัฒนาชุมชน หรือสังคมและทำการวิจัยการพัฒนาร่วมกับประชาชนในชุมชน เพื่อพัฒนาทั้งตัวชาวบ้าน ครอบครัว และชุมชนที่เขาอยู่ การดำเนินการพัฒนาโดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมจะทำให้ชาวบ้านได้รู้และเข้าใจการทำงาน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของผลการพัฒนา แล้วเขาจะห่วงแหนเพราะถือเป็นงานของเขาในเชิงวิชาการ การพัฒนาสังคมนับเป็นการกระบวนการทางสังคม (social process) ที่สำคัญ เพราะการมีกระบวนการนี้ทำให้สังคมไม่อยู่นิ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองจากความไม่เจริญพัฒนา ให้เจริญก้าวหน้า ครอบครัวมีความมั่นคง ชุมชนมีความเข้มแข็ง และประชาชนที่ได้รับการพัฒนามีความสุข

ความหมายความมั่นคงของมนุษย์

สำหรับความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ ตามคำจำกัดความของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) อธิบายว่า หมายถึงการที่ประชาชนสามารถแสดงออกในทางเลือกของตนเองอย่างปลอดภัยและเป็นอิสระ ประชาชนควรจะมีศักยภาพและได้รับอำนาจมากพอที่จะดูแลรับผิดชอบตัวเอง มีโอกาสที่จะแสวงหาความต้องการ ของตนเองและรายได้ที่เพียงพอในการดำรงชีวิต

ความหมายของ “ความมั่นคงของมนุษย์” ตามคำจำกัดความของแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคม สงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2545-2549) หมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิความ ปลอดภัย การตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่ประสบปัญหา ความยากจน ไม่สิ้นหวัง และมีความสุข ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ในปัจจุบัน

ภาพรวมนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงฯ ในปัจจุบัน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัว และชุมชน และถือเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศ มีความจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างเท่าทันเพื่อสนองตอบต่อทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในโอกาสต่อไป นโยบายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของพลตำรวจเอกอดุลย์ แสงสิงแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ความสำคัญกับนโยบายที่เร่งด่วน 7 เรื่อง นโยบายการปฏิรูปและพัฒนา 4 เรื่อง และนโยบายตามพันธกิจ 9 เรื่อง

ตารางที่ 1: นโยบายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

นโยบายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์		
นโยบายที่เร่งด่วน 7 เรื่อง ได้แก่	นโยบายการปฏิรูปและพัฒนา 4 เรื่อง	นโยบายตามพันธกิจ 9 เรื่อง
1) การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	1) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและกระบวนการทำงาน	1) ด้านเด็กและเยาวชน
2) การพัฒนาตลอดช่วงชีวิต	2) การพัฒนาบุคลากร	2) ด้านสตรี
3) การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ	3) การพัฒนากฎหมายด้านสังคม	3) ด้านคนพิการ
4) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ	4) การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ (ศปก.)	4) ด้านผู้สูงอายุ
5) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มชาติพันธุ์		5) ด้านครอบครัว
6) การพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อย		6) โครงการพิเศษ
7) การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน		7) ด้านการพัฒนาพื้นที่
		8) ด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่าย
		9) การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

นอกจากหน้าที่และพันธกิจหลักของกระทรวงฯ แล้วยังมีปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทย ซึ่งควรคำนึงถึงในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ในไทย ได้แก่ การบังคับใช้กฎระเบียบเกี่ยวกับมนุษย์และสังคมระหว่างประเทศ

ที่มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชนที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดความเคารพและรักษาคำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนได้เข้าไปมีบทบาทในเชิงการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่งผลให้ประเทศที่เข้มแข็งทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและเคารพต่อสิทธิมนุษยชน สามารถสร้างภาพลักษณ์ ความเชื่อมั่นต่อการค้าการลงทุนในประเทศและระหว่างประเทศได้ เช่น กรณีประเทศผู้ซื้อตั้งเงื่อนไขว่าสินค้านั้นจะต้องไม่ใช่แรงงานเด็กในการผลิตหรือที่มาของวัตถุดิบที่นำมาผลิตสินค้านั้นจะต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรของบุคคลหรือชุมชน และการเข้าไปลงทุนบริษัทข้ามชาติในประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงประเด็นสิทธิมนุษยชนนอกเหนือไปจากความได้เปรียบในด้านต้นทุน

จากข้อผูกพันอันเกิดจากสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมและมีพันธกรณีก่อให้เกิดข้อผูกพันที่ต้องปฏิบัติ ต้องรายงานสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนแต่ละด้านต่อสหประชาชาติ ทำให้รัฐบาลไทยต้องรองรับกฎระเบียบต่างๆ และการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐให้สอดคล้องกับพันธกรณีต่างๆ ตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2554 อ้างใน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. โครงการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2560-2564 : 9-11 – 9-12.)ได้แก่

ด้านสิทธิเด็ก ตามหลักการพื้นฐานที่เด็กทุกคนจะต้องได้รับความสำคัญได้รับการดูแลและคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยกทั้งในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา การมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม รวมถึงการแสดงความคิดเห็น

ด้านการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี การประกันว่าสตรีและบุรุษมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาคกันทั้งในด้านการประกอบอาชีพและความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ สิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานและสิทธิ ด้านแรงงาน การป้องกันความรุนแรงต่อสตรีในสถานที่ทำงาน การปรับปรุงแบบทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการปราบปรามการลักลอบค้าและแสวงหาประโยชน์ทางเพศ

ด้านสิทธิของคนพิการ การเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และความเป็นอิสระของบุคคล การไม่เลือกปฏิบัติ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเสมอภาค การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของบริการต่างๆ ทางสังคม

ด้านการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ คนทุกคนจะมีสิทธิในความเป็นพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมการศึกษาและวัฒนธรรม อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การให้ความสำคัญกับการจัดบริการพื้นฐาน ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา การเปิดพื้นที่เรียนรู้ให้กว้างขวางผ่านสื่อสร้างสรรค์ต่างๆ การใช้ประโยชน์จาก

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการจัดสวัสดิการและการคุ้มครองทางสังคมจากครอบครัว ชุมชน และรัฐบาล อันจะนำไปสู่การมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น

ด้านการต่อต้านการทรمان ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ผู้ต้องขัง หรือผู้กระทำ ความผิดที่ต้องถูกลงโทษจะต้องได้รับความเป็นธรรม และได้รับการดูแลตามมาตรฐานและไม่ถูกกดขี่หรือถูกลงโทษจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นๆ ให้เจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานอย่างสาหัส

ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่เน้นให้ทุกคนรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น เคารพสิทธิมนุษยชน สิทธิการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งบุคคล มีความเสมอภาคทางสังคม และการแสดงความคิดเห็นและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยเฉพานโยบายที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง การคุ้มครองทางกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมต่างๆ รวมถึงการให้ความสำคัญต่อสิทธิชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลกิจการสาธารณะ ตลอดจนการตรวจสอบ การใช้อำนาจอธิปไตยโดยภาคประชาชน

ดังนั้น จากอำนาจหน้าที่หลักของกระทรวงฯ และปัจจัยที่มีอิทธิพลจากสังคมโลกในปัจจุบัน และอนาคตอันใกล้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย จำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ความสนใจในการดูแล ใน 6 ด้านหลัก ได้แก่ สวัสดิการสังคมในภาพรวม ผู้สูงอายุ สตรีและครอบครัวเด็กและเยาวชน ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และด้านอื่นๆ อาทิ แรงงานข้ามชาติ และการค้ามนุษย์

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร (SWOT Analysis) ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร หรือ SWOT Analysis ซึ่งได้วิเคราะห์จากจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคาม (Strengths. Weakness. Opportunities. Threats: SWOT) ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

- มีเครือข่ายที่ร่วมผลักดันงานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อยู่จำนวนมาก ทั้งในเชิงกลุ่มเป้าหมายและในเชิงพื้นที่
- ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีจิตบริการ มีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่นในการประกอบวิชาชีพเพื่อสังคม
- ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มาจากสหวิชาชีพ และมีการประสานงานกันอย่างดี

จุดอ่อน (Weakness)

- การบูรณาการกลไกการทำงานภายในกระทรวงยังทำได้ไม่เต็มที่และขาดแนวทางการบูรณาการความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน
- มีความทับซ้อนในการกิจ ในขณะที่การแบ่งงานเชิงฟังก์ชันทำให้มีจุดอ่อนในการรับมือกับปัญหาที่มีความซับซ้อนขึ้น หรือประเด็นการพัฒนาเชิงวาระ
- ขาดระบบฐานข้อมูลกลางเรื่องสังคมที่ดี ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ทำให้มีข้อจำกัดในการตัดสินใจเชิงนโยบายและมีข้อจำกัดในการปฏิบัติการ
- ขาดบุคลากรในกลุ่มยุทธศาสตร์ จึงทำให้ยังมีความจำกัดในการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ของกระทรวง ซึ่งตั้งขึ้นมาโดยมีเจตนารมณ์ให้เป็นกระทรวงเชิงยุทธศาสตร์
- ยังมีข้อจำกัดในการสื่อสารทำความเข้าใจกันภายในองค์กร และการสื่อสารออกไปภายนอก ทำให้ถูกคาดหวังสูงถึงบทบาทการรับผิดชอบดูแลสังคมและคนไทยทั่วประเทศ ทั้งทั้งงานด้านการพัฒนาสังคมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากคนไทยร่วมกัน

โอกาส (Opportunities)

- รัฐบาล ภาคส่วนต่างๆ ประชาชนมีความเข้าใจและตระหนักถึงเรื่องการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น
- ท้องถิ่นและชุมชน และภาคประชาชนหลายแห่งมีความเข้มแข็งมากขึ้น

ภัยคุกคาม (Threats)

- กระแสโลกาภิวัตน์ การรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนทำให้สถานการณ์ทางสังคม จะมีความซับซ้อน มีโอกาสเกิดผลกระทบที่รุนแรงและควบคุมได้ยากขึ้น
- โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป สถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในขณะที่การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยยังมีน้อย

บทสรุป

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระทรวงทางด้านสังคม มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบัน ครอบครัวและชุมชน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง การดำเนินงานจึงให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงในชีวิตของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้คนสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ การพัฒนาครอบครัวสู่ความอบอุ่นเข้มแข็ง และการพัฒนาชุมชนสังคมอย่างมั่นคง ภายใต้การดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน

การพัฒนาคน ด้านการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิ ด้านการสร้างโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม ด้านการพัฒนาครอบครัว และด้านการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่าง มั่นคงสู่ความยั่งยืนต่อไป

References

- คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2558). โครงการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2560-2564. รายงานฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **โครงสร้าง.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=4 [14 ธ.ค.61].
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **ประวัติ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=4 [14 ธ.ค.61].
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ประเทศไทย).** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [https://th.wikipedia.org/wiki/กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์_\(ประเทศไทย\)](https://th.wikipedia.org/wiki/กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์_(ประเทศไทย)) [14 ธ.ค.61].
- Thailand E-Government. **หน่วยงานภาครัฐ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.egov.go.th/th/government-agency/46/> [14 ธ.ค.61].
- Taweesak Kunyochai. **การพัฒนาสังคม (Social Development).** [Online]. Source: <http://www.satit.up.ac.th/BBC07/AroundTheWorld/soc/51.htm> [Dec 14. 2018].